

M. SKRAČIĆ, *Gozba makina*

matike (zlatno, smeđe, crveno). Duh i tradiciju Mediterana prepoznaje u tragovima drevne arhitekture (*Obelisk*, 1964). Poslije 1970. na iskustvima minimalističke umjetnosti gradi reljefne oblike koji asociraju na erotske motive plodnosti, rađanja i tjelesnosti (*Unutar i iznad*, 1971). Potom slika

M. SKURJENI, *Majka s djecom*, crtež

u tragu starih majstora i nadrealističke poetike, uz naglašenu dramatičnost i tjeskobne akcente (*Rasprsnuće erosa*, III, 1976; *Don Quijote*, 1978; *Sveti Sebastian*, 1989; *Raspeće II*, 1990). Istovjetnom se poetikom i stilskim postupcima odlikuju njegovi crteži i grafike (*Pomahnitali letač*, 1979; *Bujanje prirode*, 1982; *Razgaljena priroda*, 1983). — Samostalno je izlagao u Splitu, Zagrebu, Novome Sadu, Karlovcu, Šibeniku, Zadru, Dubrovniku, Antwerpenu, Stuttgartu, Parizu, Ženevi, Münchenu, Saillonu i Českim Budějovicama.

LIT.: B. Duranci, Mile Skračić (katalog), Novi Sad 1964. — A. Travirka, Mile Skračić (katalog), Zadar 1983. — D. Grubić, Mile Skračić — crteži i grafika (katalog), Zagreb 1985. — K. Prijatelj i J.-L. Depierre, Mile Skračić (katalog), Zagreb 1986. — I. Šimat Banov, Mile Skračić (katalog), Velika Gorica 1990. Da. G.

SKRAD, naselje u Gorskom kotaru. Dio Frankopanskoga, a potom Zrinskoga posjeda pod upravom vlastelinstva u Brodu na Kupi. Nakon izgradnje Lujzinske ceste (1809) u njemu je podignuto konačište. U selu je crkva Sv. Antuna Padovanskoga. U tzv. Muževoj hiži nađeni su ostaci prapov. keramike.

LIT.: R. Sirohal, Uz Lujzinsku cestu, Zagreb 1935, str. 47–48. — M. Kruhek, Postanak i razvoj naselja, u zborniku: Gorski kotar, Delnice 1981, str. 306. — I. Perčić-Čalogović, Fortifikacijski i sakralni spomenici, ibid., str. 795. M. Kru.

SKRADIN, gradić na rijeci Krki S od Šibenika. Arheol. nalazi iznad naselja svjedoče da je tu bilo prapov. gradinsko naselje, najvjerojatnije liburnska *Scardona*. Ostaci nekoliko rim. zgrada i rim. vodovoda, te otkrića različitih kamenih spomenika i više groblja potvrđuju da se ant. naselje istoga imena razvilo u podnožju brijega, na prostoru današnjega Skradina. U ranorim. paljevinskim grobovima na položaju *Đardin*, uz put prema ant. Varvariji (Bribir), nađen je zlatni i jantarni nakit i figurice, vrsni stakleni i keramički predmeti i dr. Paljevinski ukopi s priložima otkriveni su i u uvali *Rokovača*, gdje ima i grobova s inhumiranim pokojnicima. Na području Skradina nađeno je više rim. sarkofaga, među kojima i primjerak s reljefno prikazanim genijima koji nose girlande. Scardona je bila sjedište S. juridičkoga konventa rim. provincije Dalmacije, a status municipija stekla je u doba Flavijevaca. Sa širenjem kršćanstva postaje biskupskim sjelom; njezin biskup 530. sudjeluje na crkvenome saboru u Saloni. Sred. X. st. spominje je K. Porfirogenet u popisu naseljenih hrv. gradova. Krajem XIII. st. dolazi u posjed bibrirskih knezova Šubića i postaje njihovim važnim uporištem. God. 1522. osvajaju ga Turci i uz kratke prekide drže do 1684. Iz toga su razdoblja ostaci fortifikacijskih građevina iznad naselja. Nekoliko puta razaran i obnavljan, današnji S. najvećim dijelom nastaje u XVIII. i XIX. st. kao izduženo naselje okupljeno oko katedrale i duge glavne ulice. Katedrala (sada župna crkva) s odvojenim zvonikom podignuta je 1724. po projektu venec. vojnoga inženjera F. Melchiorija kao jednobrodna građevina s bočnim kapelama. U crkvi su dvije slike Antonija Zuccara (kraj XIX. st.) i bogata zbirka srebrnih ex vota. U župnoj kući je zbirka (slike, XV–XIX. st.; niz portreta A. Zuccara, srebrni predmeti, odjeća, arheol. i etnograf. materijal). Na groblju je crkva iz XVI. st. (obnovljena 1783) s reljefom na pročelju. U neogotičkoj pravosl. crkvi je ikonostas Spiridona Rapsomanikija s Krfa iz XVIII. st. i zbirka ikona. Kuće baroknih i klasicističkih oblika (ističe se sklop Marasović) imaju često karakteristične izloge trgovina (tzv. vrata na koljeno), što govori o značaju Skradina kao trgovačkoga središta.

LIT.: D. Rendić-Miočević, Prilozi etnografiji i topografiji naše obale u staro doba, HZ, 1950, 3. — K. Prijatelj, Prilozi slikarstvu Dalmacije u XIX. stoljeću, Jadranski zbornik, 1960, 4. — M. Šuić, Municipium Varvariae, Diadora, 1962, 2. — G. Novak, Šibenik u razdoblju mletačke vladavine 1412–1797, u zborniku: Šibenik, Šibenik 1976. — I. Pedišić, Novija recognosciranja okolice Skradina i osvrt na problem ubikacije Scardone, u knjizi: Novija i neobjavljena istraživanja u Dalmaciji, Split 1978. — Horvat — Matejčić — Prijatelj, Barok. Z. Gu. i R. To.

SKRAD NA KORANI, srednjovj. utvrđeni grad s podgrađem na strmoj kosini Skradске gore nedaleko od današnjega Skrada Donjeg. Veliki romanički burg nepravilne osnove opasavale su visoke zidine i kule. Uz grad se tijekom XIV. st. razvilo trgovište sa župnom crkvom Sv. Lovre. Bio je središte skradskoga vlastelinstva Frankopana, od kojih je povremeno ženidbenim vezama prelazio u vlasništvo Celjskih, Bonvenjuda i Zrinskih. U turskim je navalama bio teško oštećen, 1569. predan krajiškom kapetanu. U XVII. st. je ruševina, od koje je ostalo malo zidina.

LIT.: R. Lopašić, Oko Kupe i Korane, Zagreb 1895, str. 257–267. — M. Kruhek, Graditeljska baština Karlovačkog Pokuplja, Karlovac 1993, str. 120–121. M. Kru.

SKURJENI, Matija, naivni slikar (Veternica kraj Golubovca, 14. XII. 1898 — Zagreb, 4. X. 1990). Bio je rudar u Očuri i Veternici. Završio soboslikarski zanat i zaposlio se u radionici Državnih željeznica u Zagrebu

M. SKURJENI, *Zamišljeno pristanište*

I. SKVARČINA, *Portret Katarine Buljan Gilardi*, Split, Galerija umjetnina

(1928). Njegovi prvi radovi nastali su 1923/24 (*Veronikin rubac*, *Raspeće*), ali se tek poslije umirovljenja (1956) posvećuje isključivo slikarstvu; od 1953. živio u Zaprešiću.

Pedesetih godina nastaje niz njegovih slika i crteža zaokupljenih realnošću predmetnoga okoliša (*Vlak*, 1950; *Zaprešićka rampa*, 1956; *Golubovečki rudnik*, 1957). U njima se u potpunosti oblikovala poetika toga osebnog umjetnika i njegov karakterističan lik. rukopis. Senzibilan kolorist i crtač, slika sitnim potezima kista, dotjerujući svaku pojedinost; u prikazima likova i osebnosti perspektivi zapažaju se njegova karakteristična izobličenja i sloboda izraza (*Križanje vlakova*, 1957; *Popovski park*, 1958). Poč. 60-ih godina Skurjeni se okreće svijetu mašte i izmišljenih priča te tako nastaje jedan od najautentičnijih opusa u hrv. naivnoj umjetnosti, nadahnuto nadrealističkom poetikom (*Crno jezero*, 1960; *Moja biografija*, 1961; *Povratak Gagarina iz Svemira*, 1961; *Gorgona*, 1962). Slijedeći unutrašnju, nagonsku potrebu, slika svoje vizije i snove (*Sanjao sam da moram preplivati ovu uzburkanu Savu*, 1969). Stvorio je neobične lirske pejzaže svojega zavičaja kao i urbane krajolike u kojima je poput bajki ispričao svoje iskustvo ili traganje za neuhvatljivim (*Stari Pariz*, 1964; *Prvi ljudi na Mjesecu*, 1969; *Moja obitelj*, 1972). Specifičan kolorizam, poetičnost i nadahnuta interpretacija prirode zrače iz njegovih simboličnih kompozicija (*Nekad započeto, nikad dovršeno*, 1973). God. 1959. izašla je mapa crteža *Eulalia* (s pjesmama I. Mangjelosa), 1972. mapa grafika u izdanju »Zbirke Bišupić« u Zagrebu, a 1975. objavljuje svoje crteže u knjizi pjesama A. Dedića *Zamišljeno pristanje*. — Samostalno je izlagao u Zagrebu (1958, 1962, 1964, retrospektiva 1977, 1984, 1988), Parizu (1962), Kölnu (1963), Zürichu (1968),

Zlataru (1973), Milanu (1978) i Zaprešiću (1987). Galerija Matije Skurjenija u Novim Dvorima kraj Zaprešića otvorena je 1987.

LIT.: M. Bašičević, Matija Skurjeni (katalog), Zagreb 1958. — G. Gamulin, Matija Skurjeni (katalog), Zagreb 1962. — B. Kelemen, Naivno slikarstvo Jugoslavije, Zagreb 1969. — R. Putar i B. Kelemen, Matija Skurjeni (katalog), Zagreb 1977. — V. Maleković, Skurjeni, Zagreb 1982. — Ch. Zander i V. Crnković, Hommage à Matija Skurjeni, München 1987. — V. Maleković, Matija Skurjeni — život i djelo, Zaprešić 1987. N. Kri.

SKUTARI, Petar, povjesničar umjetnosti (Budva, 11. II. 1931). Završio studij na Filozofskome fakultetu u Zagrebu 1957. Bio je lik. pedagog i ravnatelj Gradskoga muzeja u Karlovcu, gdje je 1977–94. voditelj Galerije »Vjekoslav Karas«. Organizira izložbe, piše predgovore u katalozima, proučava umjetnost u Karlovcu XIX. i XX. st. Slika krajolike u ulju i pastelu (*Popodnevna svjetla*, 1981; *Vrba nad Mrežnicom*, 1983; *Slavetički vinogradi*, 1987). Samostalno izlagao u Karlovcu i Budvi.

BIBL.: *Slikarstvo u Karlovcu od početka XX. st. do danas*, u knjizi: Karlovac 1579–1979, Karlovac 1979; *Karlovački slikari (s Ankom Simić-Bulat)*, Karlovac 1979; *Karasova djela iz fonda Galerije »Vjekoslav Karas«*, Zbornik Gradskog muzeja Karlovac, 1984, 2; *Karas i oko Karasa* (katalog), Karlovac 1988.

LIT.: J. Baldani, Petar Skutari (katalog), Karlovac 1983. — M. Mužar, Petar Skutari — pasteli (katalog), Karlovac 1987. Ž. Sa.

SKVARČINA, Ivan (Squarcina, Giovanni), slikar (Zadar, 11. IX. 1825 — Venecija, 29. XII. 1891). God. 1842–53. uči na venec. Akademiji; do 1857. boravi i slika u Dalmaciji, najviše u Splitu. Prijateljuje sa zadarskim slikarom F. Salghetti-Driolijem. Dobivši stipendiju, usavršava se u Veneciji, Firenci, Rimu, Bologni, Sieni, Parmi i Genovi. Od 1860. do kraja života živi u Veneciji. Osam godina radi na svojem životnom djelu, velikoj kompoziciji s pov. sadržajem *Odricanje Galileja* (danas u priv.